

Jeugdautoriteit
Schedeldoekshaven 131
2511 EM Den Haag

Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

070 - 340 68 88
Jeugdautoriteit.nl

Inlichtingen bij
Jan Kik

+31 (0)6 – 21 92 42 29
j.kik@jeugdautoriteit.

Aan:
Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
dhr. M. van Ooijen
Minister voor Rechtsbescherming
dhr. F. Weerwind

Datum 9 april 2024
Onderwerp Impactanalyse nieuwe CAO Jeugdzorg

Geachte heer Van Ooijen en Weerwind,

Bijgaand treft u de impactanalyse van de nieuwe Cao Jeugdzorg. Deze impactanalyse is een vervolg op de trendanalyse van de financiële ontwikkelingen in de jeugdhulpsector die ik u eind februari heb aangeboden. In dit nieuwe rapport heeft de Jeugdautoriteit de financiële situatie van de aanbieders in de jeugdsector in 2022 als uitgangspunt genomen om de effecten van de nieuwe cao op 2024 te berekenen¹. Wij hebben dit aan de hand van een vijftal scenario's gedaan. Het onderscheid tussen deze scenario's ligt in de hoogte van het indexatiecijfer dat op een lopend contract toegepast wordt. Gekeken is naar de effecten wanneer het door de VNG geadviseerde indexatiepercentage toegepast wordt en de effecten van hogere en lagere indexatiepercentages.

Samenvattend

In de trendanalyse concludeerden wij dat de financiële situatie van vooral grote aanbieders in de sector onder druk staat. De nieuwe cao verslechtert deze situatie, terwijl middelgrote en kleine aanbieders er relatief gunstig uitkomen. In het centrale scenario van een indexering van 6,3% (het door de VNG geadviseerde indexatiecijfer) daalt de liquiditeit van grote aanbieders naar een niveau waarbij in voorkomende gevallen niet meer aan de bancaire verplichtingen voldaan kan worden. Om het verschil tussen grote en kleine aanbieders aan te geven: de liquiditeit van kleine aanbieders kan verbeteren in dit scenario. Bij indexeringen lager dan de 6,3% verslechtert de liquiditeit voor alle typen aanbieders aanzienlijk. De winstgevendheid laat een vergelijkbare ontwikkeling zien; in 2022 was ongeveer de helft van de grote aanbieders in

¹ De dataset van deze impactanalyse wijkt af van de dataset in de trendanalyse. Dat komt omdat wij in dit rapport alleen de solo-aanbieders meegenomen hebben en niet de gecombineerde aanbieders die ook zorg leveren uit hoofde van de Zvw en de Wlz. Voor deze laatste aanbieders geldt immers dat de personeelskosten afhankelijk zijn van meerdere CAO's en meerdere indexatiemethoden. Wij hebben alleen gekeken naar het effect voor 2024 en niet voor latere jaren. Ook hebben wij geen separate raming voor 2023 gemaakt gegeven de vele onzekerheden die het financiële resultaat van jeugdzorgaanbieders bepalen.

deze dataset verliesgevend, bij een indexatie van 6,3% neemt dit percentage toe naar 63%. Ook voor de winstgevendheid geldt dat kleine en middelgrote aanbieders het relatief beter doen.

Aanvullend op de kwantitatieve analyse hebben wij een uitvraag gedaan bij aanbieders en gemeenten. Het merendeel van de aanbieders en de gemeenten verwacht dat de indexatie tussen de 6 en 7% zal liggen, maar een kwart verwacht dat het indexatiepercentage lager zal zijn. Het merendeel van de aanbieders verwacht dat de financiële gevolgen van de cao erg groot zullen zijn voor hun instelling, maar van deze groep verwacht een meerderheid er toch niet door in de financiële problemen te komen. Het aanscherpen van de bedrijfsvoering, nieuwe onderhandelingen met gemeenten over de tarieven en het verhogen van de productiviteit (met alle risico's van dien) worden door aanbieders het meest als oplossing genoemd voor de financiële problematiek.

Datakwaliteit

Bij de kwantitatieve analyse die beoogt inzicht te geven in mogelijke effecten van de nieuwe cao en de financiële gevolgen voor de sector, is gebruik gemaakt van een dataset over het jaar 2022. Hoewel evident dat bedrijfseconomische data over 2022 gedateerd zijn om een beeld te schetsen voor 2024², zijn dit de meest recente beschikbare data en de enige bron waar de analyse op gebaseerd kon worden³.

Er is voor gekozen om alleen aanbieders in de dataset op te nemen waarvan de totale omzet voor minimaal 80% uit opbrengsten uit de Jeugdwet bestaat, omdat aannemelijk is dat bij deze aanbieders de Cao Jeugdzorg van toepassing is⁴. Bij het samenstellen van de dataset bleek dat de kwaliteit van de DigiMV-data niet altijd toereikend was voor deze analyse. Aanbieders zijn zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de data en deze varieert sterk. Zo ontbrak vaak relevante informatie, of bleken gegevens foutief of op de verkeerde plaats ingevuld. Hierdoor was een uitgebreide schoning van de data noodzakelijk. Aanbieders waar relevante gegevens ontbraken of waar de invoer evident foutief was, zijn niet opgenomen in de dataset op basis waarvan de analyse uitgevoerd is. Dit betrof voornamelijk aanbieders waarbij personeelskosten niet gespecificeerd of inconsistent gerubriceerd waren.

Analyses zoals deze zijn in de ogen van de Jeugdautoriteit noodzakelijk om toezicht te kunnen uitoefenen en de stelselverantwoordelijkheid vorm te geven. Zolang de data echter niet op orde zijn, zijn beide verantwoordelijkheden onvoldoende vorm te geven. Hierbij dient er ook op gewezen te worden dat de verwachtingen van het wetsvoorstel Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg met de nu beschikbare data niet waar zijn te maken.

Tot slot

De kwantitatieve analyse laat zien dat bij grote aanbieders de nieuwe cao er toe kan leiden dat het rendement, de kasstroom en de investeringsruimte, die in 2022 hoe dan ook al een ongunstig beeld lieten zien, in 2024 verder verslechteren. Het effect van de Cao Jeugdzorg in een scenario waarin voor 6,3% wordt geïndexeerd – conform het advies van de VNG – is aanzienlijk te noemen: de EBITDA daalt van 0,4% naar 0,1%, het bedrijfsresultaat daalt van -0,6% naar -0,9% en het percentage aanbieders met een negatief resultaat stijgt van 53,5% naar 62,8%.

Voor middelgrote aanbieders is het effect op de EBITDA (blijft 4,4%) en winstgevendheid (blijft 3,0%) relatief beperkt. In dit scenario neemt het aantal aanbieders met een negatief resultaat

² Hoewel de nieuwe Cao Jeugdzorg de jaren 2024 en 2025 beslaat, is het effect op het jaar 2025 buiten beschouwing gelaten in deze impactanalyse.

³ Analyses zoals deze zullen aanzienlijk in kwaliteit toenemen zodra de datakwaliteit van Digi-MV verbetert. Ook de landelijke invoering van het Early Warning Systeem van de JA en vanaf 1 januari de NZa, zal hier een grote bijdrage aan kunnen leveren.

⁴ Op dit punt werd duidelijk dat de DigiMV-data beperkingen kennen. Bij een groot deel van de instellingen bleek de Jeugdwet omzet niet gespecificeerd te zijn in de opgave over het jaar 2022. Om deze reden is de selectie van de aanbieders in de dataset (minimaal 80% Jeugdwet in 2022) gedaan op basis van de data over 2021, omdat over dit jaar deze informatie wel beschikbaar was.

wel toe van 17% naar 25%. Voor kleine aanbieders is dit scenario relatief gunstig, met een lichte verbetering ten opzichte van 2022 wat betreft zowel de EBITDA (van 23,7% naar 23,9%) als de winstgevendheid (van 18,9% naar 19,1%). Het aantal aanbieders met een negatief resultaat neemt wel licht toe (van 16,3% naar 17,2%).

Bijna driekwart van de aanbieders geeft aan dat de impact van de nieuwe cao op de eigen organisatie (zeer) hoog zal zijn. Desalniettemin verwacht eveneens bijna driekwart hier niet door in financiële problemen te komen. Dit lijkt misschien tegenstrijdig, maar anderzijds wijst de kwantitatieve analyse er ook op dat de impact van de loonstijging voor kleine- en middelgrote aanbieders wellicht minder groot is dan verwacht zou worden. Voor grote aanbieders geldt echter dat de gevolgen mogelijk onderschat worden.

Gemeenten en regio's geven in grote meerderheid aan niet bereid te zijn het indexatiepercentage aan te passen in het licht van de loonstijging in de nieuwe cao. Zij ontvangen hier van het Rijk ook geen additionele middelen voor en wensen vast te houden aan bestaande contractafspraken. De meeste gemeenten en regio's geven wel aan jeugdzorgaanbieders die mogelijk in de financiële problemen komen, gedeeltelijk in beeld te hebben. Een behoorlijk aantal respondenten stelt ook cruciale aanbieders nadrukkelijker te monitoren. Meerdere respondenten zeggen dat in uitzonderlijke gevallen incidenteel additionele middelen beschikbaar kunnen worden gesteld.

Hoewel geen harde uitspraken gedaan kunnen worden over de impact van de loonstijging op de continuïteit van zorg, kan wel gesteld worden dat de nieuwe Cao Jeugdzorg (en ook de Cao Ggz en de Cao Gehandicaptenzorg) een groot deel van de jeugdzorgaanbieders in de financiële problemen kan brengen. Er komt een beeld naar voren dat met name grote aanbieders het financieel moeilijk hebben en wellicht nog moeilijker gaan krijgen. De marges zijn voor deze aanbieders al klein of afwezig en een ontwikkeling als een loonstijging die fors hoger is dan de indexatie – zeker in gevallen waarin de indexatie lager is dan het door de VNG geadviseerde percentage – is dan niet eenvoudig op te vangen. De exacte mate waarin aanbieders in financiële problemen kunnen komen valt op basis van deze impactanalyse niet te zeggen, maar het is helder dat het voor met name grote aanbieders de komende jaren een behoorlijke uitdaging zal zijn om de continuïteit van zorg niet in gevaar te laten komen.

Onze indruk is dat sommige aanbieders en wellicht ook gemeenten en regio's de ernst van de situatie enigszins onderschatten. Ook valt op dat zowel aanbieders als gemeenten en regio's de oplossing vooral elders zoeken en niet bij zichzelf: aanbieders verwachten dat de tarieven verhoogd worden en gemeenten en regio's menen dat aanbieders hun bedrijfsvoering moeten verbeteren en verwachten van het Rijk additionele middelen. Het lijkt er wel op dat alle partijen bereid zijn met elkaar het gesprek aan te gaan.

Dit rapport zal de Jeugdautoriteit over twee weken op haar website openbaar maken, samen met de eerder aan u aangeboden trendanalyse.

Met vriendelijke groet,

Drs. Kees van Nieuwamerongen
Directeur-bestuurder Jeugdautoriteit